

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Полтавський державний аграрний університет
Institute of European Education (Болгарія)
Національний аграрний університет Вірменії
University of Opole (Польща)
International Slavic University (Македонія)
ISMA University (Латвія)
Громадська спілка «Полтавське товариство
сільського господарства»**

Кафедра захист рослин

**VII Міжнародна науково-практична
інтернет-конференція
«Сучасні аспекти і технології у захисті рослин»,
присвячена 90-річчю з дня народження
засновника національної моделі органічного землеробства
Семена Антонця**

*25 листопада 2025 року
м. Полтава*

УДК 632.93
3-38

Сучасні аспекти і технології у захисті рослин : матеріали VII Міжнародної наук.-практ. інтернет-конф. (м. Полтава, 25 листопада 2025 р.). Полтава: ПДАУ, 2025. 165 с.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.17980555>

ISBN 978-617-8797-01-0

Міністерство освіти і науки України, Державна наукова установа «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації» (УкрІНТЕІ), Посвідчення № 695 від 11 жовтня 2025 р. (VII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Сучасні аспекти і технології у захисті рослин», присвячена 90-річчю від дня народження засновника національної моделі органічного землеробства Семена Антонця).

У збірнику представлені тези, присвячені сучасним проблемам захисту і карантину рослин, фітосанітарного моніторингу та розвитку агроєкосистем України. Матеріали призначені для наукових співробітників, викладачів, здобувачів вищої освіти та аспірантів вищих навчальних закладів, фахівців і керівників сільськогосподарських підприємств АПК різної організаційно-правової форми господарювання та всіх, кого цікавить проблематика сучасного захисту рослин в агроєкосистемах України.

The collection presents theses devoted to modern problems of plant protection and quarantine, phytosanitary monitoring and development of agroecosystems of Ukraine. The materials are intended for researchers, teachers, graduates and graduate students, specialists and managers of agricultural enterprises of various organizational and legal forms of management and all who are interested in modern plant protection in agroecosystems of Ukraine.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Доля Микола Миколайович – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри інтегрованого захисту і карантину рослин Національного університету біоресурсів і природокористування України, член-кореспондент Національної академії аграрних наук України.

Поспєлов Сергій Вікторович – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри землеробства і агрохімії імені Сазанова Полтавського державного аграрного університету.

Рекомендовано до друку Вченою радою Полтавського державного аграрного університету (протокол № 5 від 23.12.2025 року)

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів. За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.

© Полтавський державний аграрний університет, 2025

VII Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Сучасні аспекти і технології у захисті рослин», присвячена 90-річчю від дня народження засновника національної моделі органічного землеробства Семена Антонія. Полтава, 2025

Писаренко В. М., Гречкосій А. Г., Денисенко Н. С.	ВПЛИВ СПОСОБУ ЗАПИЛЕННЯ ТА ОБРОБКИ СТИМУЛЯТОРАМИ НА ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ НАСІННЯ ГАРБУЗОВИХ КУЛЬТУР	137
Писаренко В. М., Логвиненко В. В.	БІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА МЕДОПРОДУКТИВНІСТЬ ОСНОВНИХ МЕДОДАЙНИХ РОСЛИН УКРАЇНИ	139
Писаренко В. М., Логвиненко В. В.	ВПЛИВ ЗАПИЛЕННЯ БДЖОЛАМИ НА УРОЖАЙНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР	141
Писаренко В. М., Полянська Є. І.	ВПЛИВ СКЛАДУ ГРУНТОСУМШЕЙ НА ЯКІСТЬ РОЗСАДИ В УМОВАХ ЗАХИЩЕНОГО ГРУНТУ	143
Рибальченко А. М.	ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНИХ СОРТІВ СОЇ ЗА РІВНЕМ СТІЙКОСТІ ДО ФУЗАРІОЗУ	146
Шерстюк О. Л.	СИСТЕМА ЗАХИСТУ НАСІННЕВОЇ ЛЮЦЕРНИ ВІД ШКІДНИКІВ - СКЛАДОВА ЧАСТИНА ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА НАСІННЯ	148
Юрченко С. О., Маслівець О. В.	БІОЛОГІЧНИЙ МЕТОД ЗАХИСТУ РОСЛИН ОВОЧЕВИХ КУЛЬТУР	150
Величко В.	ВПЛИВ СИСТЕМИ УДОБРЕННЯ НА РЕАЛІЗАЦІЮ ГЕНЕТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СОРТІВ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО	153
Вережак Д.	РЕАЛІЗАЦІЯ СОРТОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ І ПРОДУКТИВНОСТІ СОРТІВ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД СИСТЕМИ УДОБРЕННЯ	156
Ромашко Д.	ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ГЕНЕТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ГІБРИДІВ СОНЯШНИКА ЗА ОПТИМАЛЬНОГО МІНЕРАЛЬНОГО ЖИВЛЕННЯ	158
СПИСОК АВТОРІВ		161

БІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА МЕДОПРОДУКТИВНІСТЬ ОСНОВНИХ МЕДОДАЙНИХ РОСЛИН УКРАЇНИ

Писаренко В. М., Логвиненко В. В.

Полтавський державний аграрний університет

У роботі наведено характеристику основних медодайних рослин України, період їхнього цвітіння та рівень медопродуктивності. Визначено значення природних, польових та комплексних медодаїв у забезпеченні сталого розвитку бджільництва. Проаналізовано тривалість нектароутворення і сезонну структуру медозбору.

Медодайні рослини є основним джерелом існування бджільництва, забезпечуючи бджіл нектаром і пилом упродовж усього вегетаційного періоду. В Україні флора медоносів надзвичайно різноманітна і включає понад 250 видів рослин, які мають важливе значення для формування медозбору. Вивчення часу цвітіння та медопродуктивності медодаїв має практичне значення для організації раціонального використання пасік і планування кочівельного бджільництва.

Матеріалом для дослідження слугували узагальнені дані щодо продуктивності медоносних культур, наведені у схемах цвітіння медодаїв України. Аналіз проводили за тривалістю цвітіння, рівнем медопродуктивності (кг/га) та календарними межами виділення нектару впродовж сезону. Здійснено розподіл рослин на природні, польові та комплексні медодаї [2].

У структурі медоносної бази України важливе місце займають природні медодаї – це дикорослі рослини, які забезпечують бджіл пилом і нектаром на початку сезону. До них належать ліщина звичайна (цвіте 10 – 15 днів, продуктивність пилку 75-100 кг/га), верба козяча, клен татарський, ожина, малина, кульбаба лікарська. Вони є головним джерелом весняного розвитку бджолосімей.

Польові медодаї формують основу літнього медозбору. Найбільш цінними є фацелія, гречка, ріпак ярий, соняшник, конюшина, люцерна. Так, фацелія дає 200-300 кг меду з 1 га, гречка 80-100 кг, ріпак 50-90 кг, а соняшник 30-50 кг/га. Їхнє цвітіння охоплює період із червня по серпень, що забезпечує стабільне надходження нектару у найсприятливіший період розвитку пасіки.

Комплексні медодаї (люцерна, конюшина, еспарцет, буркун) характеризуються високою тривалістю цвітіння (до 30 днів) і поєднують властивості кормових, сидеральних і медоносних культур. Їхня медопродуктивність сягає 150-400 кг/га. Ці види мають значення не лише як джерело нектару, а й як фактор поліпшення ґрунтів, адже фіксують атмосферний азот [3].

Сезонна структура медозбору формується поступово: у квітні–травні переважають природні медодаї, у червні-липні – польові, а в серпні-вересні активними залишаються переважно комплексні багаторічники. Така

безперервність цвітіння забезпечує стабільне надходження нектару протягом усього активного сезону.

Важливим аспектом є адаптація пасічного господарства до регіональних умов. На Полтавщині, наприклад, основний медозбір формується завдяки ріпаку, соняшнику та буркуну, тоді як у північних районах переважають конюшина, липа і фацелія. Розподіл медодаїв за періодами цвітіння дозволяє пасічникам ефективно планувати переміщення вуликів і забезпечувати безперервне використання нектарної бази.

Розрахунки показують, що загальна потенційна медопродуктивність рослинного покриву України становить понад 400 тис. т меду на рік, але використовується лише близько третини цього ресурсу. Раціональне поєднання польових і природних медодаїв здатне збільшити продуктивність пасік на 20 – 30%.

Медодайні рослини України становлять основу стабільного функціонування бджільництва, забезпечуючи безперервність медозбору впродовж усього вегетаційного періоду — з квітня до вересня. Завдяки поетапному цвітінню рослин різних груп (ранньовесняних, польових, багаторічних і пізньоцвітучих) створюється збалансований кормовий конвеєр для медоносних бджіл, що є запорукою стійкого розвитку галузі. Серед культур із найвищими показниками медопродуктивності виділяються фацелія, еспарцет, буркун, люцерна та гречка. Їхня потенційна медодайність може досягати 400 кг/га, що робить ці види стратегічно важливими для формування медового балансу країни та ефективного функціонування пасік [1, 3].

Комплексне використання багаторічних медодаїв не лише підвищує продуктивність бджолиних сімей, а й позитивно впливає на агроекологічний стан угідь: покращує родючість ґрунтів, сприяє збагаченню органічної речовини й азотному живленню.

Для подальшого підвищення ефективності медозбору необхідно впроваджувати системний підхід до управління ресурсами нектароносів розробляти регіональні карти цвітіння, створювати агроекологічні пояси медоносних рослин і забезпечувати взаємодію рослинництва та бджільництва на принципах екологічної збалансованості.

Бібліографія:

1. Гайдар В.І. Медодайні ресурси України: навчальний посібник. Київ: Аграрна освіта, 2018. 164 с.
2. Примак В. Ф. Бджільництво: підручник. Київ: Урожай, 2003. 320 с.
3. Писаренко В., Логвиненко В. Бджільництво : навчальний посібник. Полтава: ПДАУ, 2025. 171 с.